

УДК 37(092)(82)

Зайченко Н. І.

докт. пед. наук, професор, професор кафедри
соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук
Національний університет “Чернігівський колегіум”
імені Т. Г. Шевченка

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-4961-4711>

“СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА” РАКЕЛЬ КАМАНЬЇ

Відома аргентинська педагогиня Ракель Каманья (María de la Paz Raquel Samaña) (30.09.1882, Ломас-де-Самора, провінція Буенос-Айрес – 21.10.1915, Буенос-Айрес) пішла з життя у 33-річному віці, залишивши по собі незабутній слід. На самому початку XX століття Ракель Каманья примкнула до аргентинського жіночого соціалістичного руху, ставши на шлях рішучої боротьби за права жіноцтва.

Її зірка спалахнула у 1910-х роках, коли вона захистила докторську дисертацію на тему “Статеве питання” (червень 1910 року) та включилася у роботу численних освітянських конгресів як у Аргентині, так і за кордоном. Наприклад, Ракель Каманья брала участь у III Міжнародному конгресі зі шкільної гігієни, що проходив у Парижі з 2 по 7 серпня 1910 року [1].

Аргентинська педагогиня опублікувала понад 20 статей у часописах “Revista de Derecho, Historia y Letras” (“Журнал права, історії і літератури”), “Humanidad Nueva” (“Нове людство”) та “Revista de Filosofía” (“Філософський журнал”). Керівник останнього видання Хосе Інхеньєрос (José Ingenieros) (24.04.1877, Палермо – 31.10.1925, Буенос-Айрес) після смерті Ракель Каманьї звів ці публікації та інші її твори у дві книги: “Соціальна педагогіка” (Буенос-Айрес, 1916) [2] і “Сентиментальний дилетантизм” (Буенос-Айрес, 1918) [3].

Книга “Соціальна педагогіка” (Буенос-Айрес, 1916) [2] Ракель Каманьї розпочиналася з глави “Гуманізм – релігія Прийдешнього”. “Створення соціальних реалій є єдиною метою усієї освітньої справи: школа має формувати нове покоління, спрямовуючи його не лише до споглядання та внутрішнього задоволення, до абстракцій

справедливості, істини, добра, краси, але й до плідної діяльності, що перетворюється на глибоке, інтенсивне, священне почуття життя, тим ширше, тим універсальніше, чим глибше, чим людяніше воно для індивіда”, – стверджувала педагогиня у зазначеній главі [2, с. 10].

Основне призначення соціальної педагогіки Ракель Каманья бачила в тому, щоби в державі досягалася справжня “життєва демократія”, а не тільки політична та економічна [2, с. 38].

На перше місце Ракель Каманья ставила вимогу єдиної школи, школи, у якій багаті і бідні прагнутимуть опановувати науки згідно з даними їм здібностями та якостями на благо людства. Єдина школа – то є школа державна, народна, призначена для всього народу, і найважливіше – в такій школі навчають солідарності [4, с. 34].

Наголошувала аргентинська освітянка й на тому, що виховання обов’язково має бути всебічним, сприятливим для гармонійного розвитку волі, відчуттів та розуму. Всебічне виховання, на погляд Ракель Каманья, “оточить дитину атмосферою спокою, порядку і природної істини; розвине у неї почуття відповідальності; навчить дитину поступово використовувати свободу та дасть їй відчуття гордості за життя з гідністю” [2, с. 48].

Педагогиня розробила програму всебічного виховання, яке мало поєднувати три провідні напрями – фізичне, моральне, розумове виховання, здійснюватися в умовах єдиної школи та спільного навчання хлопців та дівчат.

Найважливіша соціально-педагогічна ідея, на захисті якої стояла Ракель Каманья, полягала в тому, що держава має брати на себе усю відповідальність за освітню сферу, оскільки виховання найпершим чином забезпечує суспільство від пороків. “Держава має людський ідеал, до досягнення якого вона прагне, і загальну форму, у яку вкладає наступні покоління, щоби наблизити їх до цього ідеалу”, – зауважувала освітянка [2, с. 25].

Конкретизуючи цю тезу, Ракель Каманья пояснювала, що саме держава має створити умови для виховання найзнедоленіших дітей – дітей-сиріт та покинутих напризволяще, передусім засновувати освітні заклади для таких дітей [5, с. 106].

“Управляти означає виховувати: перетворення суспільства не буде – без повної трансформації школи”, – вказувала Ракель Каманья, підкреслюючи роль держави у суспільному прогресі [2, с. 34].

Для педагогічного дискурсу аргентинської освітянки характерні ті інтенції, що відображали реформаторський дух епохи початку ХХ століття. Ракель Каманья фактично збудувала авторську реформаторсько-педагогічну концепцію “школи для життя” або “школи для “життєвої демократії”. Фундаментальними підвалинами такої школи, за роздумами педагогині, мали бути всезагальність / універсальність, світськість, науковість, свобода, дитиноцентричність, демократичність, спільність навчання, усебічне виховання.

Таким чином, Ракель Каманья окреслила той ідеал школи, який мав би сприяти усезагальному благові, суспільному покращенню та навіть планетарному зміненню. “Виховання, яке не перетворюватиме людину на пасивний інструмент суспільства, зробить із неї активного учасника у справі людського прийдешнього, ідеал у вічному вдосконаленні”, – резюмувала педагогиня [2, с. 230].

Соціально-педагогічні ідеї Ракель Каманї цінні самі по собі, як реформаторський виклик часові, однак, коли усвідомлюєш, що вони висловлювалися 27-річною аргентинською освітянкою з трибун міжнародного конгресу у Парижі та Мадридського атенею, то мимоволі захоплюєшся величию людського розуму у його багатоликому устремлінні поліпшити земний світ.

Список літератури

1. Camaña, Raquel. URL: <https://diccionario.cedinci.org/camana-raquel/>.
2. Camaña R. Pedagogia social. Buenos Aires: “La Cultura Argentina”, 1916. 232 p.
3. Camaña R. El dilettantismo sentimental. Buenos Aires: “La Cultura Argentina”, 1918. 216 p.
4. Camaña R. Ciclo integral educativo. *El Monitor de la Educacion Comun.* Buenos Aires, 31 de julio de 1913. № 487, año XXXI. P. 33–39.
5. Зайченко Н. І. Розвиток теорії і практики соціальної педагогіки в іспаномовних країнах у ХХ – на початку ХХІ століття: дис. ... д-ра пед. наук, 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / Наталія Іванівна Зайченко; Ін-т вищої освіти НАПН України. Київ, 2015. 455 с.